

A. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, G. BERTELÈ, Θ. ΒΑΒΟΥΡΑΣ

ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ
ΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ*

*Επετηρίδα Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας,
Τόμος III, 18.pdf*

Εισαγωγή

Σήμερα ολοένα και περισσότερο ζητείται από τους καθηγητές ξένων γλωσσών να είναι φορείς όχι μόνο της γλώσσας, αλλά και του ‘άλλου’ πολιτισμού. Φυσικά, για να είναι σε θέση οι καθηγητές ξένων γλωσσών να ανταποκριθούν σε αυτό το ρόλο θα πρέπει να διαθέτουν σύνθετες γνώσεις, ικανότητες και στάσεις οι οποίες να προκύπτουν από την εκπαίδευσή τους στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο διδάσκονται οι ξένες γλώσσες στην Ελλάδα είναι σύνθετο και αφορά κυρίως στην ιδιωτική εκπαίδευση. Τα Κέντρα Ξένων γλωσσών είναι κυρίως αυτά τα οποία προετοιμάζουν τους μαθητές για την εισαγωγή τους στα ξενόγλωσσα τμήματα των ΑΕΙ, ενώ στη συνέχεια, η φοίτηση τους στα ΑΕΙ έχει ως σκοπό την απόκτηση πτυχίου, το οποίο θα οδηγήσει τους φοιτητές στο επάγγελμα του δασκάλου γλώσσας.

Αναρωτάται λοιπόν κανείς κατά πόσο η εκπαίδευση στα ελληνικά Α.Ε.Ι και μάλιστα στα ξενόγλωσσα τμήματα μπορεί να συγκλίνει ή να επικουρεί προς την γενικότερη ευρωπαϊκή απαίτηση κατανόησης λαών και πολιτισμών, αλλά και στο νέο διαφαινόμενο ρόλο του δασκάλου γλώσσας με βάση το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς. Το παραπάνω ερώτημα αποτέλεσε την αρχή ενός ερευνητικού πακέτου διαφορετικών, από άποψη μεθοδολογίας, αλλά σχετικών ερευνών όσον αφορά στη διερεύνηση της γνώσης του ‘άλλου’ πολιτισμού και των τρόπων βελτίωσης της πολιτισμικής γνώσης κατά τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας. Η παρούσα δημοσίευση αποτελεί ένα μέρος αυτού του ερευνητικού πακέτου με στόχο την παρουσίαση ενός προτεινόμενου εργαλείου διερεύνησης της πολιτισμικής γνώσης και ορισμένα αποτελέσματα, τα οποία προέκυψαν από την εφαρμογή του προτεινόμενου εργαλείου σε φοιτητές του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας στο Α.Π.Θ.

*. Το κείμενο αυτό βασίζεται σε ανακοίνωση η οποία παρουσιάστηκε στο 18^ο Διεθνές Συμπόσιο του Τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ., ‘*Learning Strategies and Teaching Strategies for Autonomy*’, 4-6 Μαΐου 2007, Θεσσαλονίκη.

1. Θεωρητικός προβληματισμός

1.1. Πολιτισμική γνώση

Κατά την ενασχόλησή μας με τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας σε ένα από τα ξενόγλωσσα τμήματα και συγκεκριμένα στο τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., εντοπίσαμε ότι υποθάλπει ένα είδος ‘σύγχυσης’ από την πλευρά των φοιτητών, το οποίο εντοπίζεται κυρίως στην γνώση και κατανόηση του ‘άλλου’ πολιτισμού, αυτό που στην παρούσα έρευνα ονομάζουμε ‘πολιτισμική γνώση’.

Από την βιβλιογραφική διερεύνηση σχετικά με την αναζήτηση ενός σταθερού ορισμού όσον αφορά την ‘γνώση’, διαπιστώθηκε ότι, αν και γίνεται πολύ συχνά αναφορά σε αυτόν τον διαχρονικό όρο, ο ερευνητής, από τα πρώτα ερευνητικά στάδια, αντιλαμβάνεται ότι ο όρος αυτός δεν μπορεί να διερευνηθεί με μεγάλη ευκολία, γεγονός που μπορεί να τον οδηγήσει και σε αμφιλεγόμενα επιστημονικά πεδία, όπως η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η νευρολογία, η γλωσσολογία κ.λπ.

Περνώντας δε στην διερεύνηση του ορισμού της ‘πολιτισμικής γνώσης’, η οποία ενδιαφέρει την παρούσα έρευνα, οι προσπάθειες ορισμού από την πλευρά των ερευνητών είναι πιο συγκεκριμένες. Ο Banks (2004:98-100) αναφέρει ότι η πολιτισμική γνώση είναι μία ‘μεταβλητή’ εντός εθνικών ομάδων στις οποίες τα άτομα εμφανίζουν διαφορές. Η μεταβλητή αυτή ως προς την κατανόηση και την συμπεριφορά είναι η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε και να αναγνωρίζουμε τις μοναδικές συνιστώσες της εθνικής μας ομάδας που την διακρίνουν από άλλες μικροπολιτισμικές ομάδες στην κοινωνία και από τον εθνικό μακροπολιτισμό. Οι δάσκαλοι, συνεχίζει ο Banks, πρέπει να έχουν επαρκή γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού των εθνικών ομάδων για να είναι σε θέση να ενσωματώσουν με επιτυχία εθνικό περιεχόμενο στο πρόγραμμα σπουδών. Ωστόσο, αν και η αντικειμενική γνώση γύρω από εθνικές ομάδες είναι αναγκαία, δεν είναι αρκετή. Η γνώση αυτή πρέπει να διδάχτεί με βασικές έννοιες σε θέματα και ζητήματα από τις εμπειρίες των εθνικών και πολιτισμικών ομάδων.

Από την άλλη, ο Balboni (1999:109-120) επικεντρώνεται στη βελτίωση της δεξιότητας της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, η οποία, όπως διατυπώνει, ‘περνάει’ από τρία στάδια: (α) την συνείδηση (*consapevolezza*), δηλαδή την αναγνώριση ότι κάθε άνθρωπος έχει στο μυαλό του ένα *software mentale*, (νοητικό software) το οποίο προέρχεται από τον χώρο στον οποίο μεγαλώνει και αυτό το software είναι διαφορετικό σε κάθε λαό, (β) την κατανόηση (*conoscenza*) ότι εάν θέλουμε να επικοινωνήσουμε με άλλους πολιτισμούς πρέπει να ξέρουμε τον τρόπο δόμησης αυτών των πολιτισμών, τους συμβολισμούς, τα ήθη και τις συνήθειες που έχουν και (γ) την ικανότητα (*abilità*) της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, η οποία προέρχεται από την συνείδηση, τη γνώση και την προσωπι-

κή εμπειρία του καθενός.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό από τα παραπάνω ότι, υπάρχει ένας σημαντικός θεωρητικός προβληματισμός σχετικά με το είδος της πολιτισμικής γνώσης, αλλά και την πολιτισμική δεξιότητα, θέματα τα οποία αναπτύσσονται πολύ λίγο στην παρούσα δημοσίευση. Εμείς, ως ερευνητές και δάσκαλοι γλώσσας, ενταγμένοι πλέον σε ένα πλαίσιο πολυπολιτισμικό και ευρωπαϊκό, με κυρίαρχες απαιτήσεις την ‘καλύτερη κατανόηση του άλλου πολιτισμού’ και στόχο την ‘ειρηνική συνύπαρξη’, ερχόμαστε αντιμέτωποι με ένα μεγάλο ‘πρακτικό’ ερώτημα: *τι θα μπορούσαμε να κάνουμε ώστε να βελτιωθεί η γνώση μας για τον άλλο πολιτισμό, να οδηγηθούμε στην εξάλειψη του συγκεχυμένου, και να μπορέσουμε να διδάξουμε τον άλλο πολιτισμό κατά το μάθημα της ξένης γλώσσας;*

Μία ολοκληρωμένη απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι προφανώς πολύ δύσκολη καθώς δεν υπάρχει ένα είδος καταλόγου ή ένα ιδεατό μοντέλο το οποίο να καταγράφει ή/και να περιγράφει την πολιτισμική γνώση, γι’ αυτόν που μαθαίνει μία ξένη γλώσσα. Παρ’ όλα αυτά η έρευνα η οποία παρουσιάζεται στη συνέχεια, φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα μέρος στην προσπάθεια κατάκτησης της πολιτισμικής γνώσης στην γενικότερη διερεύνηση του ‘άλλου’ πολιτισμού. Στη συνέχεια, λοιπόν, παρουσιάζονται οι στόχοι, οι φάσεις της έρευνας, το προτεινόμενο εργαλείο διερεύνησης της πολιτισμικής γνώσης, καθώς και ορισμένα δεδομένα τα οποία προκύπτουν από την εφαρμογή ενός εργαλείου σχετικά με την διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης των φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής.

2. Έρευνα

2.1. Στόχοι-Επιδιώξεις της έρευνας

Με δεδομένο τα όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω, έγινε μία εμπειρική έρευνα στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-05 με στόχο την εφαρμογή του προτεινόμενου εργαλείου διερεύνησης της πολιτισμικής γνώσης και τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την υπάρχουσα πολιτισμική γνώση των φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας. Κοντολογίς, εξετάστηκε, μέσω ενός εργαλείου κατά πόσο οι φοιτητές του Τμήματος Ιταλικής διαθέτουν γνώσεις (πιθανόν και ορισμένες ικανότητες και στάσεις) ως προς τον άλλο πολιτισμό ώστε να γίνει ένα είδος διάγνωσης των ελλείψεων που τους χαρακτηρίζει ώστε να καλυφτούν μελλοντικά.

Κύρια επιδίωξη των ερευνητών ήταν, μετά τη συλλογή των πληροφοριών, να έρθουν στην επιφάνεια ορισμένα θέματα προς συζήτηση και επίλυση, όπως:

(α) η εμφάνιση του είδους και της έλλειψης των κενών της πολιτισμικής γνώσης των φοιτητών για τον ιταλικό λαό, κατά την εισαγωγή τους στο τμήμα, αλλά και σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους,

(β) η αναθεώρηση, η αναμόρφωση και ο σχεδιασμός νέων προγραμμάτων σπουδών τα οποία να βασίζονται στη διάγνωση των ελλείψεων που θα πρέπει να καλυφτούν,

(γ) ο επανασχεδιασμός ή η συγγραφή νέων εγχειριδίων ιταλικής για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη το προφίλ του Έλληνα μαθητή,

(δ) προτάσεις για συμπληρωματικές λύσεις οι οποίες να αφορούν την ενίσχυση ή και τη βελτίωση της πολιτισμικής γνώσης,

(ε) παραγωγή υποστηρικτικού ή άλλου υλικού, με στόχο την ενίσχυση της πολιτισμικής γνώσης,

(στ) συνεχείς εκπαιδεύσεις και επιμορφώσεις καθηγητών ξένης γλώσσας σε νέες μεθόδους, νέα υλικά, νέες τάσεις στην εκπαίδευση και την έρευνα με θεωρητική και πρακτική κατάρτιση,

(ε) έρευνα για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των καθηγητών ξένης γλώσσας και της αγοράς εργασίας.

Στην ουσία, αυτή η πρώτη ερευνητική προσέγγιση σχετικά με τη διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης, φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν νέο τόπο συζήτησης και πιθανής αναθεώρησης θεμάτων σχετικά με τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας και του πολιτισμού στην ξενόγλωσση εκπαίδευση, ενταγμένα, πλέον, σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο απαιτήσεων δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στο θέμα του 'πολιτισμού'.

Προηγούμενες έρευνες σχετικά με την διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης στην Ελλάδα γενικότερα δεν υπήρχαν. Υπήρχε μία έρευνα, η οποία λήφθηκε υπόψη κατά τη διεξαγωγή της έρευνας και αφορούσε τη διδασκαλία και μάθηση της ιταλικής σε φροντιστήρια με κύρια επιδίωξη τα δεδομένα της έρευνας να ληφθούν υπόψη για τη σύνταξη ενός προγράμματος διδασκαλίας (Τσοπάνογλου, 1991).

Για την δημιουργία του εργαλείου διερεύνησης της πολιτισμικής γνώσης (σύνταξη ερωτηματολογίου), όσον αφορά στην επιλογή των θεμάτων πολιτισμού, υιοθετήθηκε (α) γενικότερα η θεωρία περί πολιτισμού από την υπάρχουσα βιβλιογραφία στον τομέα των πολιτισμικών σπουδών (Cultural Studies), και (β) ειδικότερα ο προβληματισμός του τίθεται από τον Balboni στο βιβλίο του *Parole comuni culture diverse* (1999) σχετικά με το θέμα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και (γ) το μοντέλο ανάλυσης και ποσοτικής αξιολόγησης του πολιτισμού που προτείνεται από την Χριστοδούλου (2003:47-77).

2.2. Ερωτηματολόγιο

Υπάρχει η γενικότερη άποψη στην αγορά εργασίας ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ανταποκρίνονται με την αναγκαία επάρκεια στις απαιτήσεις του έργου τους ως δάσκαλοι γλώσσας και πολιτισμού. Η διαπίστωση όμως αυτή δεν θα

μπορούσε να δώσει ακριβή συμπεράσματα για το είδος της γνώσης που λείπει από τους εκπαιδευτές. Για το λόγο αυτό, αλλά και για τους λόγους που έχουν περιγραφεί παραπάνω, κατασκευάστηκε ένα γραπτό ερωτηματολόγιο διερεύνησης της πολιτισμικής γνώσης του 'άλλου' με 55 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Η επιλογή του γραπτού ερωτηματολογίου έγινε ώστε να τεθούν όσο το δυνατόν περισσότερες ερωτήσεις.

Η σύνταξη του ερωτηματολογίου έγινε σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση συντάχθηκε ένα δοκιμαστικό ερωτηματολόγιο στο οποίο έγινε προέλεγχος με στόχο να ελεγχθεί ο βαθμός στον οποίο ήταν κατανοητές οι ερωτήσεις διανεμόντάς το σε τρεις φοιτητές. Από την άλλη, η ομάδα των συγγραφέων και δύο άλλων ερευνητών συζήτησαν τη σκοπιμότητα των ερωτήσεων. Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου προέκυψε από τη συζήτηση της ομάδας των ερευνητών και τις προτάσεις των φοιτητών.

Οι ερωτήσεις ήταν χωρίς ιεράρχηση και ήταν τριών ειδών: αυτές που ήθελαν μόνο μία απάντηση, αυτές που ο κάθε φοιτητής έδινε όσες απαντήσεις ήθελε από επιλογές που ήδη είχαν προβλεφθεί, και οι ανοικτές ερωτήσεις. Η συλλογή και η επεξεργασία των δεδομένων έγινε το Φεβρουάριο του 2007 και ακολουθεί τους κανόνες της περιγραφικής στατιστικής, δηλαδή δεν έγινε προσπάθεια να ερμηνευτούν (ερμηνευτική στατιστική), καθώς αυτό θα απαιτούσε άλλου είδους έρευνα.

Το ερωτηματολόγιο, ήταν χωρισμένο σε τέσσερα μέρη και οι ερωτήσεις του αφορούσαν:

- Προσωπικές πληροφορίες σχετικές με τη σκιαγράφηση του προφίλ των φοιτητών που απαντούν το ερωτηματολόγιο (1^ο μέρος, 17 ερωτήσεις, ερωτήσεις 1-17).
- Καταγραφή της υπάρχουσας γνώσης σχετικά με τον ιταλικό πολιτισμό, καθώς και δήλωση επιθυμίας για μελλοντική γνώση ως προς αυτόν τον πολιτισμό, (2^ο μέρος, έξι ερωτήσεις, ερωτ. 18-23).
- Καταγραφή του βαθμού και του είδους της γνώσης για 28 θέματα του ιταλικού πολιτισμού και της κοινωνίας, (3^ο μέρος, 28 ερωτήσεις, ερωτ. 24-51).
- Ερωτήσεις σχετικές με 28 θέματα του ιταλικού πολιτισμού και της κοινωνίας τα οποία: (α) ενδιαφέρουν τον φοιτητή ως μελλοντικό πτυχιούχο της ιταλικής, (β) τα θεωρεί απαραίτητα για έναν πτυχιούχο, (γ) τα θεωρεί απαραίτητα για έναν ευρωπαίο πολίτη, και (δ) μία τελευταία ερώτηση σχετικά με την δήλωση από την πλευρά του φοιτητή και άλλων θεμάτων που πιθανόν τον ενδιαφέρουν και δεν έχουν συμπεριληφθεί στο ερωτηματολόγιο (4^ο μέρος, 4 ερωτήσεις, ερωτ. 52-55).

2.3. Δείγμα

Η έρευνα ήταν δειγματοληπτική. Το μέγεθος του πληθυσμού των φοιτητών

που φοιτούσαν στο Τμήμα κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 ήταν 200 εγγεγραμμένοι από το 1^ο έως το 4^ο έτος (δεν συμπεριλήφθηκαν όσοι φοιτητές ήταν 'συνέχεια 8^{ου}'). Το δείγμα καθορίστηκε αυθαίρετα σε 40 φοιτητές του Τμήματος (20%), δηλαδή, 10 φοιτητές από κάθε έτος. Προφανώς επιθυμία της ερευνητικής ομάδας ήταν να συμπληρωθεί το ερωτηματολόγιο από το σύνολο του πληθυσμού των φοιτητών, όμως ήταν πολύ δύσκολο, καθώς πολλοί φοιτητές απουσίαζαν με προγράμματα Erasmus ή δεν βρισκόταν στις αίθουσες διδασκαλίας διότι η παρακολούθηση των μαθημάτων στο Τμήμα δεν είναι υποχρεωτική.

Οι φοιτητές συμπλήρωναν το ερωτηματολόγιο στη βιβλιοθήκη¹ του Τμήματος και η συμπλήρωσή του διαρκούσε περίπου 20 με 30 λεπτά.

3. Παρουσίαση ορισμένων δεδομένων

3.1. Τα χαρακτηριστικά των φοιτητών (1ο μέρος, 1-17 ερώτηση)

Οι ερωτήσεις του πρώτου μέρους του ερωτηματολογίου αφορούσαν πληροφορίες σχετικές με: το φύλο, το έτος γέννησης, το εξάμηνο σπουδών, την εθνικότητα του φοιτητή, την εθνικότητα του πατέρα και της μητέρας, τον τόπο διαμονής πριν την εισαγωγή στο Τμήμα Ιταλικής, τη μητρική γλώσσα, τη γνώση άλλων γλωσσών τις οποίες γνωρίζει ικανοποιητικά πέραν της μητρικής και της ιταλικής, την κατοχή και άλλων πτυχίων ή πιστοποιητικών εκτός αυτά των ξένων γλωσσών (π.χ. ΠΕΚ Πυθαγόρας, Η/Υ), το χρονικό διάστημα στο οποίο έχει διδαχτεί την ιταλική γλώσσα πριν την εισαγωγή στο Τμήμα, το σύνολο ωρών ανά εβδομάδα, τον τρόπο με τον οποίο διδάχτηκε την ιταλική γλώσσα, τα εγχειρίδια και τα βοηθήματα τα οποία χρησιμοποίησε για την εκμάθηση της ιταλικής, επίσκεψη στην Ιταλία καθώς τους λόγους και το χρονικό διάστημα αυτής της επίσκεψης.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων είναι δυνατόν να αντληθούν ορισμένες χρήσιμες ενδείξεις. Προκύπτει λοιπόν, ότι:

(α) το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών είναι ελληνίδες γυναίκες (90%), με χρονολογία γέννησης από το 1964 έως το 1988, από γονείς με ελληνική εθνικότητα. (β) Προέρχονται από διάφορες επαρχιακές πόλεις της Ελλάδας με πλειοψηφία τη Θεσσαλονίκη (40%), την Κέρκυρα (30%) και την Κύπρο (28%), ενώ με λιγότερα ποσοστά η Κοζάνη, ο Έβρος, η Καλαμάτα, η Λάρισα, ο Βόλος, η Καβάλα, η Κατερίνη, τα Ιωάννινα και η Καρδίτσα.

(γ) Γνωρίζουν και άλλες γλώσσες, με μεγαλύτερο ποσοστό την Αγγλική

1. Θερμές ευχαριστίες στην Μ. Δούνδη για τη διανομή και τη μέριμνα συλλογής των ερωτηματολογίων.

(59%) και σε μικρότερα ποσοστά τη Γαλλική (17%), την Ισπανική (15%) και άλλες γλώσσες (8%), όπως Βουλγάρικα (3%), Τουρκικά (2%), Αραβικά (2%), Γερμανικά (2%).

(δ) Έχουν άλλα πτυχία (43%) και από αυτούς το 42% έχουν πτυχία πληροφορικής ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (43%).

(ε) Η πλειοψηφία των φοιτητών (37%) διδάσκονται την ιταλική γλώσσα για πολύ μικρό χρονικό διάστημα 1-12μήνες, το 26% των φοιτητών για 2 έτη τουλάχιστον, ενώ ένα ποσοστό της τάξεων του 32% διδάσκονται την ιταλική από 3 έως 7 έτη και αφορά κυρίως στους Κύπριους φοιτητές.

(στ) Ο τρόπος με τον οποίο έχουν διδαχτεί την ιταλική είναι: ιδιαίτερα μαθήματα (44%), Κέντρα Ξένων Γλωσσών (22%), Σχολείο (16%), και άλλους τρόπους (10%) όπως Ιταλικό Ινστιτούτο, Università per Stranieri, τηλεόραση κλπ.

(ζ) Όσον αφορά τις ώρες διδασκαλίας: 64% των φοιτητών έχουν κάνει μάθημα 1-6 ώρες, 23% 6-9 ώρες, 10% 9-12 ώρες ενώ πάνω από 12 ώρες έχει κάνει μάθημα το 3% των φοιτητών.

(η) Το 54% των φοιτητών έχει επισκεφτεί την Ιταλία και από αυτούς το 45% έχει επισκεφτεί την Ιταλία για τουριστικούς λόγους και λιγότερο για σπουδές (22%), για μαθήματα γλώσσας (15%) και για οικογενειακούς λόγους (7%). Το μεγαλύτερο ποσοστό (55%) από αυτούς έχει επισκεφτεί την Ιταλία για ένα μήνα, ενώ το 9% των φοιτητών για 1 χρόνο και για 2 χρόνια το 5%.

(θ) Τα εγχειρίδια με τα οποία διδάχτηκαν την ιταλική γλώσσα είναι κυρίως παλαιάς χρονολογίας (K. Katerinov, La lingua italiana per stranieri) ή από ελληνικούς εκδοτικούς οίκους (Edilingua, Primus, Kapatu).

3.2. Υπάρχουσα γνώση για τον ιταλικό πολιτισμό. Επιθυμία για μελλοντική γνώση. Επικρατούσα άποψη για το προφίλ του Ιταλού εκτός της δικής τους (2ο μέρος, ερωτ. 18-23)

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου είχε στόχο (α) να διαπιστωθεί η υπάρχουσα πολιτισμική γνώση από την πλευρά των φοιτητών, (β) η επιθυμία τους για μελλοντική γνώση για τον άλλο πολιτισμό καθώς και (γ) η δήλωση από την πλευρά τους μιας άλλης άποψης για τον άλλο πολιτισμό εκτός της δικής τους.

Οι ερωτήσεις αυτού του μέρους του ερωτηματολογίου ήταν ανοικτές. Στα κείμενα των απαντήσεων των ερωτώμενων εφαρμόστηκε η ανάλυση περιεχομένου. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο των κοινωνικών επιστημών, οι διαθέσιμες πληροφορίες του υλικού υποβάλλονται σε αλληπάλληλες προσεγγίσεις, με στόχο να κατασκευαστούν τελικά κατηγορίες (θέματα) ανάλυσης, στις οποίες εντάσσεται το υλικό. Έτσι το περιεχόμενο κωδικοποιείται και κατηγοριοποιείται με τρόπο που επιτρέπει να αναδυθούν τα μηνύματα του και να παρουσιαστούν συνοπτικά και ποσοτικοποιημένα. Θα ήταν σκόπιμο σε επόμενη φάση

της έρευνας να συσχετίσουμε τα αποτελέσματα που αντλήσαμε από κάθε ερώτηση σε αυτή τη φάση με ένα μοντέλο 'ιδανικής' απάντησης, το οποίο όμως για την ώρα, θεωρητικά δεν υπάρχει.

Το σύνολο των αναφορών των απαντήσεων υπερβαίνει τον αριθμό των ερωτηθέντων, καθώς καταγράφονταν όλα τα θέματα που ανέφεραν οι ερωτώμενοι. Οι φοιτητές άλλοτε έγραφαν στα ελληνικά, άλλοτε στα ιταλικά, άλλοτε και στις δύο γλώσσες και με πολλά ορθογραφικά λάθη.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά τις αναλύσεις από τις απαντήσεις των ερωτώμενων αυτές παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Όσον αφορά την 18^η ερώτηση *Τι σας έρχεται στο νου όταν ακούτε για την Ιταλία ή τον ιταλικό τρόπο ζωής*, η οποία αφορούσε την αυθόρμητη καταγραφή ή και τους συνειρμούς που είχε κάθε φοιτητής της ιταλικής, τα θέματα τα οποία προέκυψαν από τις απαντήσεις ήταν 14 από ένα σύνολο 214 αναφορών και αφορούν σε: μνημεία-αξιοθέατα (23%), διατροφή (17%), χώρο (12%), life style (9%), μουσική (7%), λογοτεχνία (7%), μουσεία (5%), κινηματογράφο, ΜΜΕ (5%), μόδα (5%), τέχνη (5%), αθλητισμός (%), βιώματα (5%), μαφία (5%), γιορτές (5%), (Πίν. 1).

Πίνακας 1. (18^η ερώτηση, *Τι σας έρχεται στο νου όταν ακούτε για την Ιταλία ή τον ιταλικό τρόπο ζωής*)

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	Σύνολο Αναφορών
Προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων	
ΜΝΗΜΕΙΑ-ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ	50
Γενικές αναφορές: Μνημεία, αξιοθέατα Ειδικότερες αναφορές: Βατικανό, Fontana di Trevi, Κολοσαίο, S. Pietro, Stanza di Raffaello, Cappella Sistina, Piazza Navona, Βενετία, Battistero di Parma, Uffizi Αντικείμενα: Γόνδολες	
ΔΙΑΤΡΟΦΗ	36
Χαρακτηρισμός: Ιταλική κουζίνα, μακαρονάδες Είδος: Spaghetti, πίτσα, cappuccino, espresso, pasta, farfalle, λαζάνια, απεριτίβο, προσούτο, λιμοντσέλο, γκράπα, vino, Αξιόλογηση: καλό φαγητό Τρόπος μαγειρέματος: al dente	
ΧΩΡΟΣ	25
Τοπωνύμια και συσχετισμοί: Ρώμη-επιβλητικά κτίρια-ψώνια, Roma-citta eterna, Μιλάνο-γρήγοροι ρυθμοί, Φλωρεντία-ζωγράφοι αναγέννησης, Βενετία-γόνδολες, Σιένα-Πάλιο Δρόμοι-πλατείες (πολεοδομικός κώδικας): Piazza Navona, Via Veneto, οι δρόμοι της Νάπολης, νραία σπίτια Βορράς-Νότος (τοπολογικός κώδικας): Το χάος του Νότου, Γενικές αναφορές: Μεσογειακή χώρα, θάλασσες, παραλίες, τοπία, όμορφες μεσαιωνικές πόλεις	

LIFE STYLE	20
Μιλούν δυνατά, με έντονες κινήσεις, πίνουν τον καφέ όρθιοι στο μπάρ, Διαφορετικός τρόπος ζωής σε σχέση με εμάς, Ποιότητα ζωή, Καλαισθησία, Δουλεύουν όσο χρειάζεται, Διασκεδάζουν αρκετά, Αγάπη για γιορτές, Αγάπη για το ποδόσφαιρο, Αγάπη για τη Φόρμουλα 1, Αγάπη για τη θρησκεία Mammismo	
ΜΟΥΣΙΚΗ	15
Γενικές αναφορές: Ιταλική μουσική, όπερα, scala di Milano, Εύθυμα τραγούδια, ιταλοί Τραγουδιστές, Χορός: Ταραντέλα Φεστιβάλ του San Remo Ονόματα: Zuccherò, L. Dalla, Morricone, Pavarotti, Eros Ramazzotti	
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	15
Dante, Pirandello, Svevo, Tozzi, Tondelli, Pasolini	
ΜΟΥΣΕΙΑ	10
Musei vaticani, Stanze di Raffaello, Cappella Sistina	
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ-ΜΜΕ	10
Γενικά: Cinema italiano, Ηθοποιούς ιταλούς και ιταλίδες (Μπενίνι) Τίτλος ταινίας: Dolce Vita Τίτλους εφημερίδων: La repubblica, Corriere della sera, Il Resto del Carlino	
ΜΟΔΑ	7
Γενικές αναφορές: Μόδα, Ωραία ρούχα Ονόματα: Gucci, Armani	
ΤΕΧΝΗ	7
Ζωγράφοι της αναγέννησης, Αρχιτεκτονική, Τέχνες, Αρχιτεκτονική εξέχουσας σημασίας Michelangelo, Gioconda, Da Vinci	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	6
Squadre italiane, Milan, Ποδόσφαιρο	
ΒΙΩΜΑΤΑ	5
Οι μέρες που έζησα εκεί, Οι φίλοι μου, Επιθυμία να την επισκεφτώ, Ρωμαϊκός πολιτισμός, Ομορφιά	
ΜΑΦΙΑ	5
ΓΙΟΡΤΕΣ	3
Καρναβάλι, La Befana, sagre	
Σύνολο αναφορών (απάντησαν 37 φοιτητές)	214

Με βάση τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι συνειρμοί όσον αφορά την Ιταλία και τον ιταλικό τρόπο ζωής από τη μεριά των φοιτητών σχετίζονται κυρίως με τα μνημεία-αξιοθέατα και τη διαπροφή, ενώ οι λιγότερες αναφορές αφορούν τις γιορτές των Ιταλών.

Η 19^η ερώτηση, *Ποια ονόματα γνωστών Ιταλών ή Ιταλίδων σας έρχονται στο νου;*, η οποία αφορούσε την αυθόρμητη καταγραφή ή και τους συνειρμούς που είχε κάθε φοιτητής του Τμήματος Ιταλικής για ονόματα Ιταλών και Ιταλίδων, τα θέματα τα οποία προέκυψαν από τις απαντήσεις είναι 7 από ένα σύνολο 359 αναφορών και αφορούν σε: μουσική (31%), κινηματογράφο (28%), λο-

Πίνακας 2. (19^η ερώτηση, Ποια ονόματα γνωστών Ιταλών ή Ιταλίδων σας έρχονται στο νου;)

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ (Οι αναφορές σε κάθε θεματική κατηγορία παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά, ενώ σε παρένθεση βρίσκεται το σύνολο των αναφορών)	Σύνολο Αναφορών
ΜΟΥΣΙΚΗ Al bano (1), Celentano (2), Dalla (8), Inzaghi (2), Milva (2), Morricone (2), Nek (1), Pausini (20), Pavarotti (30), Ramazzotti (40), R. Power (1), Vivaldi (1)	110
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ-ΜΜΕ Antonioni (2), Bertolucci (2), Bellucci (16), Benigni (40), S. Loren (30), Mastroianni (2), O. Muti (1), Pasolini (1), Beppe Grillo (1), Ponti (1), Rossellini (1), Toto (1), Visconti (2)	101
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Boccaccio (4), Calvino (1), Camillieri (1), Dante (6), Dario Fo (1), De Sica (6), Eco (5), Fallacci (2), Gramsci (1), Macchiavelli (1), Manzoni (2), Montale (3), Moravia (5), Pasolini (7), Pavese (2), Petrarca (2), Pirandello (5), Raffaello (5), Sciascia (1), Svevo (3), Tabucchi (1), Tamaro (3), T. Tasso (1), Ungaretti (2), Vasalli (2), Verga (2)	73
ΤΕΧΝΗ Botticelli (3), Caravaggio (2), Da Vinci (4), De Chirico (1), Giotto (5), Michelangelo (6), Picasso (1), Tiziano (5)	27
ΠΟΛΙΤΙΚΗ Berlusconi (20), Mussolini (2), Presidente Ciampi (2)	24
ΜΟΔΑ Armani (7), Dolce Gabbana (5), Krizia (2), Prada (2), Valentino (2), Versace (5)	23
ΘΡΗΣΚΕΙΑ Papa Giovanni Paolo II (1)	1
Σύνολο αναφορών (απάντησαν 37 φοιτητές)	35

γοτεχνία (20%), τέχνη (8%), πολιτική (7%), μόδα (6%), θρησκεία (0,3%), (Πίν. 2).

Παρατηρούμε με βάση τον παραπάνω πίνακα ότι η κατηγορία με τους περισσότερους συνειρμούς όσον αφορά ονόματα Ιταλών/ίδων ανήκει στο χώρο της μουσικής και του κινηματογράφου, ενώ η κατηγορία με τους λιγότερους συνειρμούς είναι η θρησκεία.

Η 20^η ερώτηση, *Πως θα περιγράφατε το προφίλ του σύγχρονου Ιταλού/Ιταλίδας;* αφορά κυρίως στην νοητική εικόνα που έχουν οι φοιτητές για τον Ιταλό/ίδα. Οι απαντήσεις αναλύθηκαν και από την ανάλυση προέκυψε ότι το προφίλ των Ιταλών προκύπτει από χαρακτηρισμούς οι οποίοι ανήκουν σε 4 κατηγορίες: (α) φυσικά χαρακτηριστικά και εξωτερική εμφάνιση, (β) χαρακτήρα, (γ) ταυτότητα-συμπεριφορά, (δ) άλλα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα τα αποτελέσματα της ανάλυσης με αλφαβητική σειρά (Πίν. 3).

Με βάση τα παραπάνω παρατηρούμε ότι το προφίλ του Ιταλού/ίδας που

Πίνακας 3. (20^η ερώτηση, *Πως θα περιγράφατε το προφίλ του σύγχρονου Ιταλού/Ιταλίδα;*)**Φυσικά χαρακτηριστικά και εξωτερική εμφάνιση**

Αδύνατος, Καλοντυμένος, Καστανός, Κομψός, Με επώνυμα ρούχα, Μελαχρινός Μοντέρνος, Πράσινα μάτια, Ψηλός

Χαρακτήρας

Ανοικτός, Απολαμβάνει τη ζωή όπως ένα πιάτο ζυμαρικά, Αφοσιωμένος στη δουλειά του, Γουστόζος, Γυναικάς, Δεν έχει τρόπους, Εκδηλωτικός, Εντυπωσιακός, Επικοινωνιακός, Επιφανειακός, Εύθυμος, Ευφυής, Ευχάριστος στην παρέα

Ζεστός, Θρησκευόμενος-Πιστός-Καθολικός, Καλοφαγάς, Κοινωνικός με φινέτσα

Λατρεύει το κινητό του, Λίγο εγωιστές, Με τρόπους, Με χιούμορ, Μεσογειακό ταμπιεραμένο, Μιλάνε πολύ και γρήγορα, Μορφωμένος, Παρόμοιος με τον Έλληνα

Προφίλ ευρωπαϊού πολίτη, Σκερτσόςος, Υπερήφανος για τον ιστορικό πλούτο της χώρας του, Φιλόξενοι

Ταυτότητα-συμπεριφορά

Αγαπά το θεσμό της οικογένειας, τα χειμερινά σπορ, τη διασκέδαση, τη ζωή, το ποδόσφαιρο, Ασχολείται με την καριέρα του, την τεχνολογία και τα ταξίδια,

Δεν γνωρίζει ξένες γλώσσες, Δεν είναι ενημερωμένος για τις εξελίξεις στη χώρα του και στο διεθνή χώρο, Δεν είναι ιδιαίτερα πολιτικοποιημένος, Διατηρεί τα ήθη και τα έθιμα, Δουλεύει πολύ, Ευρωπαίος πολίτης, Συνεχώς διαμαρτύρεται για την πολιτική της χώρας του

Άλλοι Χαρακτηρισμοί

Μαμάκιας (mammone)

Σύνολο αναφορών (απάντησαν 33 φοιτητές)

120

έχουν στο νου τους οι φοιτητές είναι κυρίως στερεοτυπικό, θετικό (π.χ. ωραίος, ψηλός, μορφωμένος, ενημερωμένος) και με ελάχιστα αρνητικά στοιχεία (μιλάει πολύ, mammone).

Από την ανάλυση της 21^{ης} ερώτησης, *Από που σχηματίσατε την παραπάνω άποψή σας για την Ιταλία, τον Ιταλό, την Ιταλίδα και τον ιταλικό τρόπο ζωής*, προέκυψε ότι η άποψη των φοιτητών για τον Ιταλό/ίδα που έχει περιγραφεί έως εδώ προέρχεται κυρίως από τις κινηματογραφικές ταινίες (25%), από προσωπική εμπειρία και ταξίδια (16,7%), από τα Μ.Μ.Ε. (16,7%), από βιβλία και περιοδικά (13,95%), από άλλες πηγές (15,7%) όπως το Ιντερνετ, διακοπές στην Ιταλία και ένα μόνο μικρό ποσοστό από τις σπουδές τους στο Τμήμα (12%) (Πίν. 4).

Παρατηρούμε ότι η εικόνα που έχουν οι φοιτητές για τους Ιταλούς προκύπτει κυρίως από τον κινηματογράφο και όχι τόσο από τις σπουδές τους.

Η 22^η ερώτηση, *Τι θα θέλατε να μάθετε για τον σύγχρονο Ιταλό και την Ιταλίδα;* αφορά στην καταγραφή της επιθυμίας από τους φοιτητές για μια μελλοντική γνώση σχετικά με τον Ιταλό/ίδα, κατά κάποιο τρόπο την καταγραφή των πολιτισμικών κενών που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται ότι έχουν και θέλουν να βελτιώσουν. Οι απαντήσεις των φοιτητών αναλύθηκαν και στη συνέχεια παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα (Πίν. 5). Από την ανάλυση προέκυψε ότι οι απαντήσεις τους σχετικά με την μελλοντική επιθυμία για γνώση όσον αφορά τον σύγχρονο

Πίνακας 4. (21^η ερώτηση, Από που σχηματίσατε την παραπάνω άποψή σας για την Ιταλία, τον Ιταλό, την Ιταλίδα και τον ιταλικό τρόπο ζωής)

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ (Προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων)	Αναφορές (%)
Κινηματογραφικές ταινίες	25%
Προσωπική εμπειρία και ταξίδια	16,7%
M.M.E.	16,7%
Βιβλία και περιοδικά	13,9%
άλλες πηγές όπως Internet, διακοπές στην Ιταλία κλπ.	15,7%
Σπουδές τους στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας Φιλολογίας	12%

Πίνακας 5. (22^η ερώτηση, Τι θα θέλατε να μάθετε για τον σύγχρονο Ιταλό και την Ιταλίδα;)

ΘΕΜΑΤΑ	Σύνολο Αναφορών
Καθημερινός τρόπος ζωής και σκέψης	23
Διασκέδαση	
Ενδιαφέροντα	
Καθημερινότητα	
Συνήθειες (διατροφικές, καθημερινές, ελεύθερου χρόνου, ταξίδια)	
Κοινωνικά θέματα	10
Γάμος	
Εκπαίδευση	
Εξωτερική πολιτική	
Εργασία (αξιολογήσεις, προσλήψεις, μισθοί κλπ)	
Οργάνωση του κράτους	
Άλλα θέματα	4
Αν η νοητική εικόνα που έχω ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα	
Τη γνώμη τους για τους άλλους	
Να ζήσω μαζί τους και να δώσω και να πάρω 'πράγματα'	
Οτιδήποτε	
Πολιτισμός	4
Μουσική	1
Θέατρο	1
Σύνολο αναφορών (απάντησαν 26 φοιτητές)	43

Ιταλό ανήκουν σε 6 θέματα: (α) καθημερινό τρόπο ζωής και σκέψης, (β) κοινωνικά θέματα, (γ) άλλα θέματα, (δ) πολιτισμό, (ε) μουσική, (στ) θέατρο.

Με βάση τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι περισσότερες αναφορές αφορούν επιθυμία για γνώση κοινωνικών θεμάτων καθώς και θέματα της καθημερινότητας των Ιταλών.

Η 23^η ερώτηση, *Οι παραπάνω ερωτήσεις (ερ.18-20) αφορούν την δική σας*

Πίνακας 6. (23^η ερώτηση, *Οι παραπάνω ερωτήσεις (ερ.18-20) αφορούν την δική σας άποψη για το προφίλ του σημερινού Ιταλού και της Ιταλίδας. Πιστεύετε ότι επικρατεί κάποια άποψη διαφορετική από τη δική σας; Αν ναι, μπορείτε να την αναπτύξετε σύντομα;*)

ΝΑΙ (υπάρχει κάποια άλλη άποψη)

- Πιθανόν να υπάρχουν τελείως διαφορετικές απόψεις. Για παράδειγμα στον τόπο μου οι περισσότεροι καταστηματάρχες θεωρούν τους Ιταλούς φασαριόζους και ειδικά τους νότιους πολύ αγενείς
- Σίγουρα θα υπάρχει, καθώς δεν γνωρίζω πολλά
- Σίγουρα υπάρχουν στερεότυπα για τους άλλους
- Επικρατεί η άποψη ότι είναι μαφιόζοι και δεν μπορείς να τους έχεις εμπιστοσύνη
- Αγαπούν τη διασκέδαση και τον τουρισμό
- Οι απόψεις μου αφορούν στερεότυπα που έχουν δημιουργηθεί στο μυαλό μου και αυτό γιατί δεν έχω έρθει σε άμεση επαφή με τους Ιταλούς παρά μόνο σε έμμεση (κινηματογράφος, ΜΜΕ)
- Η άποψη του μαφιόζου, κλέφτη και λατίνου εραστή

7

ΟΧΙ (δεν υπάρχει κάποια άλλη άποψη)

7

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

3

Σύνολο αναφορών (απάντησαν 17 φοιτητές)

17

άποψη για το προφίλ του σημερινού Ιταλού και της Ιταλίδας. Πιστεύετε ότι επικρατεί κάποια άποψη διαφορετική από τη δική σας; Αν ναι, μπορείτε να την αναπτύξετε σύντομα; αποσκοπεί στο να λειτουργήσει ο φοιτητής με μία άλλη ταυτότητα, του 'άλλου' και να αναρωτηθεί αν τελικά η άποψη που έχει για τον Ιταλό είναι κοινά αποδεκτή ή υπάρχει και κάποια άλλη επικρατούσα άποψη.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους φοιτητές ανήκουν σε τρεις κατηγορίες και παρουσιάζονται στον πίνακα 6.

Διαπιστώνουμε από την παραπάνω ερώτηση, ότι η άποψη που έχουν οι φοιτητές του Τμήματος για τους Ιταλούς και τις Ιταλίδες και η οποία έχει αναφερθεί διεξοδικά στις ερωτήσεις 18-23, είναι και πάλι στερεοτυπική και ότι αυτή η εικόνα που έχουν θα μπορούσε να διαφοροποιηθεί μόνο με την άμεση επαφή.

3.3. Βαθμός και είδος γνώσης για 28 θέματα ιταλικού πολιτισμού-κοινωνίας (3ο μέρος, ερώτ. 24-51)

Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει έναν πίνακα με δύο στήλες. Στο πρώτο σκέλος καλείται ο φοιτητής να σημειώσει το βαθμό γνώσης (καθόλου, λίγο, ικανοποιητικά) που θεωρεί ότι έχει για 28 θέματα ιταλικού πολιτισμού-κοινωνίας τα οποία έχουν προκύψει από τη βιβλιογραφία, ενώ στη δεύτερη στήλη καλείται να γράψει σύντομα τι γνωρίζει για κάθε ένα από αυτά τα θέματα (Πίν. 7).

Πίνακας 7. (Τρόπος παρουσίασης του 3ου μέρους του ερωτηματολογίου)

ΘΕΜΑ ΒΑΘΜΟΣ ΓΝΩΣΗΣ	Απαντήστε σύντομα, τι γνωρίζετε για το θέμα που αναφέρει η ερώτηση
Ιστορία της Ιταλικής γλώσσας	
Καθόλου	
Λίγο	
Ικανοποιητικά
Ιταλική Λογοτεχνία	
Καθόλου	
Λίγο	
Ικανοποιητικά

Τα θέματα στα οποία καλείται να απαντήσει είναι τα εξής: Ιστορία της ιταλικής γλώσσας, Ιταλικές διάλεκτοι, Ιταλική λογοτεχνία, Ιταλικό θέατρο, Ιταλική τέχνη, Μνημεία της Ιταλίας, Μουσεία – Εκθέσεις, Ιταλική μουσική (κλασική, μοντέρνα, συναυλίες), Ιταλικές γιορτές (εθνικές, θρησκευτικές, φεστιβάλ, καρναβάλι), Ιταλικές λαϊκές παραδόσεις, Ιταλική διατροφή (καθημερινή, εορτών), Ελεύθερος χρόνος των Ιταλών (νέοι, ενήλικες), Ιταλικός κινηματογράφος, Ιταλική μόδα, Σπορ στην Ιταλία, Ιταλική τηλεόραση, Ιταλικό ραδιόφωνο, Ιταλικές εφημερίδες-περιοδικά, Τουρισμός-τουριστικές περιοχές στην Ιταλία, Γεωγραφία-Οικολογία-Περιβάλλον της Ιταλίας, Πολιτική οργάνωση της Ιταλίας (κόμματα, ονόματα πολιτικών κλπ), Εκπαιδευτικό σύστημα της Ιταλίας, Δημόσια διοίκηση-Υπουργεία-Οργανισμοί στην Ιταλία, Στρατιωτική οργάνωση και σώματα ασφαλείας στην Ιταλία, Θρησκεία των Ιταλών, Μετανάστευση, Εθελοντισμός, Μαφία.

Από την ανάλυση των απαντήσεων στα 28 θέματα πολιτισμού-κοινωνίας προέκυψε ότι ο βαθμός γνώσης σε ικανοποιητικό επίπεδο εντοπίζεται κυρίως στην μόδα, στα μνημεία της Ιταλίας, τη μουσική, τη διατροφή και τη Θρησκεία των Ιταλών (55%-40%) ενώ ακολουθούν τα άλλα θέματα με μικρότερα ποσοστά (Πίν. 8).

Όσον αφορά την ανάλυση των απαντήσεων σχετικά με το 'τι ακριβώς γνωρίζουν για τα 28 θέματα', καθώς η ανάλυση των αποτελεσμάτων είναι αρκετά μεγάλη, τα αποτελέσματα δεν θα περιγραφούν στη παρούσα δημοσίευση. Η γενικότερη αίσθηση όμως που προκύπτει και για τα 28 θέματα είναι ότι όταν οι φοιτητές έχουν κάποια ικανοποιητική γνώση, αυτή προκύπτει από στερεότυπα ή προσωπική εμπειρία καθώς επίσης από μαθήματα που έχουν παρακολουθήσει στο Τμήμα χωρίς όμως να κάνουν ιδιαίτερη αναφορά στο είδος της γνώσης αλλά στο όνομα του διδάσκοντα (Ιταλική Ιστορία- Τσιρπανλής, Διαλεκτολογία-Magnelli) ενώ αρκετές φορές οι απαντήσεις που δίνουν είναι λάθος.

Πίνακας 8. (Συνολικός πίνακας απαντήσεων γνώσης 28 θεμάτων πολιτισμού-κοινωνίας(με φθίνουσα σειρά τη στήλη ικανοποιητικά)

Τομείς πολιτισμού & κοινωνίας	Βαθμός γνώσης			δ.α.
	ικανοποιητικά	λίγο	καθόλου	
Μόδα	55%	35%	8%	3%
Μνημεία της Ιταλίας	50%	38%	5%	8%
Μουσική	48%	50%	0%	3%
Διατροφή	40%	53%	8%	0%
Θρησκεία Ιταλών	40%	58%	0%	3%
Εφημερίδες-περιοδικά	38%	53%	10%	0%
Τουρισμός -Τουριστικές Περιοχές Ιταλίας	35%	55%	10%	0%
Τέχνη	33%	50%	18%	0%
Κινηματογράφος	33%	60%	5%	3%
Γεωγραφία Οικολογία και Περιβάλλον Ιταλίας	33%	33%	35%	0%
Ιστορία της Ιταλικής Γλώσσας	30%	35%	35%	0%
Ελεύθερος Χρόνος Ιταλών	30%	53%	13%	5%
Μαφία	30%	45%	25%	0%
Λογοτεχνία	28%	48%	23%	3%
γιορτές	25%	68%	5%	3%
Σπορ	25%	38%	33%	5%
Τηλεόραση	25%	55%	20%	0%
Πολιτική Οργάνωση	15%	45%	40%	0%
Εκπαιδευτικό σύστημα	13%	53%	33%	3%
Μετανάστευση	13%	55%	30%	3%
Ιταλικές Διάλεκτοι	10%	40%	45%	5%
Θέατρο	10%	48%	40%	3%
Μουσεία -Εκθέσεις	10%	58%	30%	3%
Στρατιωτική Οργάνωση	10%	13%	78%	0%
Ραδιόφωνο	8%	35%	58%	0%
Δημόσια Διοίκηση	8%	20%	68%	5%
Ιταλικές Λαϊκές Παραδόσεις	5%	40%	55%	0%
Εθελοντισμός	0%	18%	80%	3%

3. 4. Ο φοιτητής σε άλλο ρόλο (4ο μέρος, ερωτ. 52-55)

Στο τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου, ο φοιτητής καλείται να απαντήσει σε 4 ερωτήματα.

(α) Στο πρώτο ερώτημα καλείται να απαντήσει ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος δεν τον ενδιαφέρουν καθόλου ως μελλοντικό πτυχιούχο της ιταλικής. Από τις απαντήσεις των φοιτητών προέκυψε ότι οι κατηγορίες οι οποίες δεν τον ενδιαφέρουν καθόλου ως μελλοντικό πτυχιούχο (13%-6%) ανήκουν κυρίως σε κοινωνικά θέματα όπως στρατιωτική και πολιτική οργάνωση, εθελοντισμός, θέματα που σχετίζονται με την μαφία, τη δημόσια διοίκηση, τον αθλητισμό, την μετανάστευση (Πίν. 9).

Πίνακς 9. (52^η ερώτηση, Ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος δεν τον ενδιαφέρουν καθόλου ως μελλοντικό πτυχιούχο της ιταλικής)

Τομείς πολιτισμού-κοινωνίας	%	Τομείς πολιτισμού -κοινωνίας	%
Στρατιωτική Οργάνωση	13%	Ιταλική Τέχνη	2%
Πολιτική Οργάνωση	10%	Ιταλική Μουσική	2%
Εθελοντισμός	10%	Ιταλική Διατροφή	2%
Μαφία	10%	Ιταλική Μόδα	2%
Δημόσια Διοίκηση	8%	Ιταλικές Εφημερίδες-περιοδικά	2%
Ιταλικά Σπορ	6%	Τουρισμός -Τουριστικές Περιοχές Ιταλίας	2%
Μετανάστευση	6%	Εκπαιδευτικό σύστημα	2%
Γεωγραφία, Οικολογία και Περιβάλλον	4%	Ιταλική Λογοτεχνία	1%
Ιταλικές Διαλέκτους	4%	Ιταλικός Κινηματογράφος	1%
Ιταλικό Ραδιόφωνο	4%	Ιταλικές Λαϊκές Παραδόσεις	1%
Ιταλικό Θέατρο	3%	Ελεύθερος Χρόνος Ιταλών	1%
Μουσεία -Εκθέσεις	3%	Ιταλική Τηλεόραση	1%
Θρησκεία Ιταλών	3%	Μνημεία της Ιταλίας	0%
Ιστορία της Ιταλικής Γλώσσας	2%	Ιταλικές γιορτές	0%

(β) Στο δεύτερο ερώτημα καλείται να απαντήσει ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος θεωρεί ότι είναι απαραίτητες για έναν πτυχιούχο ιταλικής γλώσσας και φιλολογίας. Από τις απαντήσεις των φοιτητών προέκυψε ότι οι κατηγορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για έναν πτυχιούχο (6%-5%) ανήκουν στον επίσημο πολιτισμό, τέχνες και γράμματα, (Ιστορία της ιταλικής γλώσσας, η ιταλική λογοτεχνία, η γνώση του εκπαιδευτικού συστήματος, η ιταλική τέχνη, μνημεία) καθώς και στον καθημερινό τρόπο ζωής (κινηματογράφος, ιταλικές γιορτές) (Πίν. 10).

(γ) Στο τρίτο ερώτημα καλείται να απαντήσει ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος θεωρεί ότι είναι απαραίτητες για έναν ευρωπαϊό πολίτη. Από τις απαντήσεις των φοιτητών προέκυψε ότι οι κατηγορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για έναν ευρωπαϊό πολίτη (7%-5%) ανήκουν στον επίσημο πολιτισμό (μνημεία της Ιταλίας, λογοτεχνία, τέχνη), στον καθημερινό τρόπο ζωής (τουρισμός, μόδα, κινηματογράφος, μουσική), αλλά και σε κοινωνικά θέματα (θρησκεία) (Πίν. 11).

Από τα παραπάνω τρία ερωτήματα διαπιστώνουμε ότι ο φοιτητής βιώνει δύο ταυτότητες διαφορετικές, αυτή του πτυχιούχου ιταλικής αλλά και του ευρωπαϊού πολίτη, με διαφορετικές επιλογές κάθε φορά ως προς την επιθυμητή αλλά και την απαραίτητη γνώση για κάθε μία από τις κατηγορίες πολιτισμού του ερωτηματολογίου. Η διαπίστωση αυτή οδηγεί στην υποψία ότι ο φοιτητής δεν βιώνει με τον ίδιο τρόπο αυτές τις δύο ταυτότητες, γεγονός που τον οδηγεί

Πίνακας 10. (53^η ερώτηση, Ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος θεωρεί ότι είναι απαραίτητες για έναν πτυχιούχο ιταλικής γλώσσας και φιλολογίας)

Τομείς πολιτισμού-κοινωνίας	%	Τομείς πολιτισμού – κοινωνίας	%
Ιστορία της Ιταλικής Γλώσσας	6%	Μουσεία -Εκθέσεις	3%
Ιταλική Λογοτεχνία	5%	Ιταλική Διατροφή	3%
Εκπαιδευτικό σύστημα	5%	Ελεύθερος Χρόνος Ιταλών	3%
Ιταλική Τέχνη	5%	Ιταλική Μόδα	3%
Ιταλικός Κινηματογράφος	5%	Ιταλική Τηλεόραση	3%
Μνημεία της Ιταλίας	5%	Ιταλικό Ραδιόφωνο	3%
Ιταλικές γιορτές	5%	Τουρισμός -Τουριστικές Περιοχές Ιταλίας	3%
Ιταλικές Εφημερίδες-περιοδικά	5%	Πολιτική Οργάνωση	3%
Γεωγραφία Οικολογία και Περιβάλλον	5%	Δημόσια Διοίκηση	3%
Θρησκεία Ιταλών	4%	Ιταλικά Σπορ	2%
Ιταλική Μουσική	4%	Μετανάστευση	2%
Ιταλικές Λαϊκές Παραδόσεις	4%	Εθελοντισμός	2%
Ιταλικό Θέατρο	4%	Μαφία	2%
Ιταλικές Διαλέκτους	4%	Στρατιωτική Οργάνωση	2%

Πίνακας 11. (54^η ερώτηση, Ποιες κατηγορίες πολιτισμού-κοινωνίας, οι οποίες προαναφέρθηκαν στο τρίτο μέρος θεωρεί ότι είναι απαραίτητες για έναν ευρωπαίο πολίτη)

Τομείς πολιτισμού-κοινωνίας	%	Τομείς πολιτισμού – κοινωνίας	%
Μνημεία της Ιταλίας	7%	Ιταλικά Σπορ	3%
Τουρισμός -Τουριστικές Περιοχές Ιταλίας	6%	Ιταλική Τηλεόραση	3%
Ιταλική Μόδα	6%	Ιταλική Διατροφή	3%
Ιταλικός Κινηματογράφος	6%	Ιταλικές Εφημερίδες-περιοδικά	3%
Ιταλική Λογοτεχνία	5%	Εκπαιδευτικό σύστημα	3%
Ιταλική Μουσική	5%	Ιστορία της Ιταλικής Γλώσσας	2%
Μουσεία -Εκθέσεις	5%	Δημόσια Διοίκηση	2%
Ιταλική Τέχνη	5%	Ιταλικές Λαϊκές Παραδόσεις	2%
Θρησκεία Ιταλών	5%	Μετανάστευση	2%
Γεωγραφία Οικολογία και Περιβάλλον	4%	Ιταλικό Ραδιόφωνο	2%
Πολιτική Οργάνωση	4%	Ιταλικές Διαλέκτους	1%
Ιταλικό Θέατρο	4%	Ελεύθερος Χρόνος Ιταλών	1%
Ιταλικές γιορτές	4%	Στρατιωτική Οργάνωση	1%
Μαφία	3%	Εθελοντισμός	1%

σε σύγχυση ως μελλοντικό δάσκαλο ιταλικής γλώσσας.

Επιπλέον, από το τελευταίο ερώτημα του ερωτηματολογίου, στο οποίο καλείται να αναφέρει αν υπάρχουν και άλλα θέματα ιταλικού πολιτισμού και κοινωνίας τα οποία τον ενδιαφέρουν και δεν έχουν αναφερθεί στην παρούσα έρευνα, η απάντηση από όλους τους φοιτητές είναι αρνητική. Αυτό δηλώνει ότι οι φοιτητές δεν είναι υποψιασμένοι ή έστω ευαισθητοποιημένοι και σε άλλα θέματα πολιτισμού, όπως τουλάχιστον θίγονται από τον Balboni (1999), δηλαδή συμπεριφορές γλωσσικές και μη μελών της ιταλικής κοινωνίας, διαπροσωπικές, διαφυλικές και διαπολιτισμικές σχέσεις, κοινωνικές πρακτικές, ήθη και έθιμα, προκαταλήψεις για άλλους λαούς, κλπ.

4. Ορισμένες διαπιστώσεις

Η έρευνα αυτή αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου ερευνητικού προβληματισμού γύρω από τη διερεύνηση της γνώσης του πολιτισμού κατά το μάθημα της ξένης γλώσσας, με αποτέλεσμα να μην έχουμε ασφαλή και σφαιρικά συμπεράσματα για το θέμα αυτό από την παρούσα έρευνα.

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, δεν υπάρχει ένα μοντέλο ιδανικής απάντησης για κάθε μία από τις ερωτήσεις που τέθηκαν στους φοιτητές, δηλαδή 'ιδανική απάντηση' για την απαραίτητη πολιτισμική γνώση που θα πρέπει να έχει ο φοιτητής που μαθαίνει μία ξένη γλώσσα. Κατά συνέπεια, τα δεδομένα της έρευνας, η οποία αφορούσε τον φοιτητή της Ιταλικής Γλώσσας, δεν μπορούν να συγκριθούν σε αυτή τη φάση, παρά μόνο να παρουσιαστούν και να σχολιαστούν μερικώς, όπως και έγινε.

Παρόλα αυτά, καθώς ο σκοπός της έρευνας ήταν η κατασκευή ενός εργαλείου για τη διερεύνηση της πολιτισμικής γνώσης και η δοκιμαστική εφαρμογή του στους φοιτητές του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. με μελλοντική επιδίωξη κυρίως την συζήτηση για προτάσεις και υλοποίησή τους σχετικά με τη βελτίωση της πολιτισμικής γνώσης, όπως αναφέρθηκε και στο 2.1 (αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών στο Τμήμα Ιταλικής κ.ά.), διαπιστώθηκε ότι το εργαλείο μπορεί να διερευνήσει θέματα πολιτισμού και κοινωνίας από τη μεριά των φοιτητών.

Στη συνέχεια, σε επόμενη ερευνητική φάση, θα ήταν δόκιμο (α) να ελέγξουμε την γνώση των φοιτητών πριν την εισαγωγή τους στο τμήμα, στο πρώτο εξάμηνο αλλά και στο τελευταίο εξάμηνο, με σκοπό να διερευνήσουμε κατά πόσο το είδος της γνώσης τους διαφοροποιείται μέσα στη διάρκεια των σπουδών τους, σε τι βαθμό και για ποιες θεματικές κατηγορίες, και (β) να στραφεί η έρευνα και στην καταγραφή της άποψης των εκπαιδευτικών σχετικά με τα εγχειρίδια ξένης γλώσσας και τις προτάσεις τους για την ενίσχυση της διδασκαλίας του πολιτισμού κατά το μάθημα της ξένης γλώσσας.

5. Βιβλιογραφικές αναφορές

- Balboni P., (1999). *Parole comuni culture diverse. Guida alla comunicazione interculturale*. Marsilio, Venezia.
- Banks J., (2004). *Εισαγωγή στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση*. Παπαζήση, Αθήνα.
- Bertelè M.G., Χριστοδούλου Α., (2006). 'Πολιτισμική Γνώση. Μία έρευνα', *Ενημέρωση*. τ. Δεκ. 2006, Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Κέντρων Ξένων Γλωσσών, Αθήνα.
- Τοκατλίδου Β., (2003). *Γλώσσα, επικοινωνία και γλωσσική εκπαίδευση*. Πατάκης, Αθήνα.
- Τσοπάνογλου Α., (2000). *Μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και εφαρμογές της στην αξιολόγηση της γλωσσικής κατάρτισης*. Ζήτη, Θεσσαλονίκη.
- Τσοπάνογλου Α., (1991). 'Η διδασκαλία και εκμάθηση των Ιταλικών', *Ενημέρωση*. Palso, Αθήνα.
- Χριστοδούλου Α., (2003). *Σημειωτική ανάλυση και πολιτισμός στην ξένη γλώσσα*. University Studio Press, Θεσσαλονίκη.

Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Λέκτορας, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.,
Αχτάρη 4, 54634 Θεσσαλονίκη, 2310-219344, nata@itl.auth.gr,

M. G. BERTELE

Καθηγήτρια Ιταλικής Γλώσσας, Υποψήφια Διδάκτορας, Α.Π.Θ.
Παλαιολόγου 8, 55133 Βυζάντιο, 2310-486418, bertele@itl.auth.gr

Θ. ΒΑΒΟΥΡΑΣ

ΕΕΔΙΠ, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
Φαέθωνος 7, 55132 Θεσσαλονίκη, 2310-428-246, vavouras@auth.gr

Riassunto

Il presente contributo riporta gli esiti di una ricerca svolta nell'anno accademico 2004-2005 sulla competenza culturale degli studenti frequentanti il corso di Laurea in Lingua e Letteratura Italiana dell'Università "Aristotele" di Salonicco.

La ricerca è stata motivata dal crescente interesse per la componente culturale rilevato nella bibliografia glottodidattica più recente e dalle problematiche incontrate dalle scriventi nel corso delle lezioni di lingua e cultura italiane. Si è infatti constatato che la competenza culturale, intesa soprattutto in senso antropologico, della maggior parte degli studenti risulta nel complesso confusa, lacunosa e tendenzialmente stereotipata.

Data l'assenza di precedenti ricerche sull'argomento, abbiamo pensato di redigere un questionario comprendente 55 quesiti da sottoporre ad un campione casuale di studenti, iscritti ai diversi anni del corso di Laurea in Lingua e letteratura italiana. Nel presente contributo si riportano i dati statistici e la loro interpretazione.

I risultati riportati dal questionario ci hanno permesso di:

- a. rilevare il tipo di conoscenze culturali possedute dagli studenti nel corso dei quattro anni di studio;
 - b. individuare i punti 'deboli' degli attuali parametri di insegnamento tenendo conto del profilo specifico degli apprendenti greci;
 - c. sollevare delle problematiche rispondendo, almeno in parte, alle direttive del Consiglio d'Europa che ha come primo obiettivo della sua strategia operativa la promozione della diversità linguistica e culturale;
- promuovere una riflessione sulla necessità di produrre materiale di supporto finalizzato principalmente all'arricchimento della competenza culturale.

